

Rektor

Sveriges universitets- och högskoleförbund
pia.vallgarda@suhf.se

**Yttrande över rekommendation av kodex för forskningens integritet,
definition av avvikelse från god forskningssed och hanteringsordning
för misstanke om allvarlig avvikelse från god sed**

Karolinska Institutet (KI) har beretts tillfälle att lämna synpunkter på rekommendationerna från SUHF. KI får därför framföra följande.

Inledande synpunkter

KI ser mycket positivt på SUHF:s arbete med att ta fram enhetliga definitioner, rekommendation av kodex samt hanteringsordning i syfte att ge underlag för en enhetlig, tydlig och transparent process där forskare anmälda för misstänkta avvikelser från god forskningssed behandlas utifrån likvärda bedömningsgrunder. Det är av stor vikt för forskarna att det finns ett förutsebart regelverk för prövning av avvikelser från god forskningssed och det är önskvärt, inte minst då det inte sällan är författare från olika lärosäten som deltar i samma artikel, att landets lärosäten har en gemensam syn på vad som utgör en allvarlig avvikelse och hur prövningen ska gå till. Om det saknas samsyn mellan lärosätena i dessa frågor är risken stor att nackdelarna med nuvarande system kvarstår även efter att lagen om ansvar för god forskningssed och prövning av oredlighet i forskning trätt i kraft. KI anser dock inte att det systemet ska innehålla en anmälningsskyldighet för samtliga anställda vid lärosätet.

Den europeiska kodexen för forskningens integritet från ALLEA

KI delar bedömningen att det är lämpligt att använda den europeiska kodexen för forskningens integritet från ALLEA som utgångspunkt vid bedömning av avsteg från god forskningssed. Forskningen vid KI sker ofta i en internationell kontext och det är lämpligt att utgå från internationellt etablerade principer. KI anser även att andra dokument, såsom Vancouver-reglerna och de etiska riktlinjerna för fackmannamässig granskning från Council on Publication Ethics (COPE) bör konsulteras vid sådana bedömningar.

KI anser dock att bedömningen av om ett handlande eller en underlåtenhet utgör en allvarlig avvikelse alltid bör göras med utgångspunkt i de regler och riktlinjer som gäller

vid tidpunkten för handlandet eller underlåtenheten. Det är viktigt med en förutsägbarhet och regler bör inte tillämpas retroaktivt.

De exempel på avvikelse från god forskningssed som ges i ALLEA:s kodex är en bra utgångspunkt vid bedömningarna. Alla exempel som räknas upp utgör dock enligt KI inte allvarliga avvikelser. Exempelvis bör "överdriva betydelsen av resultat" och att göra eget urval av referenser inte bedömas som en allvarlig avvikelse utan bemötas inomvetenskapligt. Som SUHF konstaterar kommer frågan om ett avsteg utgör en allvarlig avvikelse från god forskningssed behöva prövas i varje enskilt fall och det finns enligt KI ett behov av en fortsatt dialog och erfarenhetsutbyte mellan forskningshuvudmännen i dessa frågor. I denna dialog bör även andra forskningshuvudmän än lärosäten delta.

Gemensamma definitioner

KI anser det vara av stort värde att lärosätena tillämpar gemensamma definitioner vid bedömningar av avvikelser från god forskningssed.

KI delar SUHF:s bedömning att definition och exemplen som tas upp i ALLEA:s kodex samt de kompletterande exempel som tas upp i rekommendationen utgör en rimlig utgångspunkt för vilka avvikelser som ska hanteras av forskningshuvudmannen och i allvarliga fall hanteras enligt föreslagen hanteringsordning.

KI delar uppfattningen att det inte går att på ett kortfattat sätt definiera god forskningssed och inte heller avvikelse från eller allvarlig avvikelse från god forskningssed. KI anser dock att föreslagen definition utgör en rimlig utgångspunkt.

KI anser att begreppen avvikelse från god forskningssed, allvarlig avvikelse från god forskningssed och ringa avvikelse från god forskningssed inte används konsekvent. Ibland används avvikelse i betydelsen allvarlig avvikelse och ibland i den vidare betydelsen som innefattar ringa avvikelse, avvikelse samt allvarlig avvikelse. KI anser att det även kan övervägas att använda annat begrepp än "andra allvarliga avvikelser från god forskningssed" för att beskriva sådan avvikelser som ska hanteras av lärosätena.

Förslag på hanteringsordning

KI ser positivt på att lärosätena har en likartad hantering av ärenden om misstänkt allvarlig avvikelse från god forskningssed och att hanteringsordningarna ensas i den mån det är möjligt.

I föreslagen hanteringsordning anges att alla medarbetare vid lärosätet ansvarar för att forskning följer god forskningssed samt att medarbetarna har ett ansvar att omgående och skriftligen anmäla misstanke om allvarlig avvikelse från god forskningssed till utsedd funktion på lärosätet. KI anser inte att detta är en lämplig ordning. Enligt lagen om ansvar för god forskningssed och prövning av oredlighet i forskning ansvarar forskaren för att följa god forskningssed i sin forskning och forskningshuvudmannen har det

övergripande ansvaret för att forskningen utförs i enlighet med god forskningssed. KI anser inte att ansvaret bör utsträckas på detta sätt. Att införa en anmälningsskyldighet är olämpligt då frågor rörande god forskningssed ofta kan tjäna på att initialt hanteras av en betrodd representant, t.ex. ett vetenskapligt ombud, som kan ha rollen att b.l.a. informera om gränser och regler utan att sprida detta på bred front. Det skapar möjlighet för medarbetare att uppmärksamma regelgränser och att förhindra att överträdelser sker.

KI delar bedömningen att det är lämpligt att vissa delar av lärosätets ansvar för hanteringen av avvikelser delegeras till ett särskilt organ (kommittén). KI anser dock att det finns risk uppgiften i 13 § att göra en inledande bedömning av om misstanken gäller oredlighet eller andra allvarliga avvikelser riskerar att stå i strid med kravet på skyndsamt bedömning i 2 § (och i förvaltningslagen). Uppgiften skulle istället kunna läggas på t.ex. ordförande eller vetenskapligt ombud.

Enligt lagen om ansvar för god forskningssed och prövning av oredlighet i forskning ska den nationella nämnden underrätta berörd forskningshuvudman och överlämna handlingarna dit om nämnden bedömer att ett ärende gäller andra avvikelser från god forskningssed. Det kan dock inträffa att det är flera forskningshuvudmän som är inblandade i ett ärende om misstänkt avvikelse. Frågan om jurisdiktion hanteras idag olika av olika lärosäten. Vid KI utreds forskning som bedrivits vid KI och även de inblandade forskare som inte är anställda eller anknutna till KI utreds. Andra lärosäten har dock andra ordningar där de enbart utreder dem som är anställda vid lärosätet. Det hade varit bra att i hanteringsordningen ha en inledande bestämmelse och reglera frågan om jurisdiktionen.

KI anser att det hade varit önskvärt med en skrivning om möjligheten att överklaga ett beslut i ärende om misstänkt allvarlig avvikelse från god forskningssed. KI bedömer att beslut enligt 19 § i hanteringsordningen bör vara möjliga att överklaga i enlighet med bestämmelserna i förvaltningslagen. Det är enligt KI mycket olyckligt om den nationella nämndens beslut är överklagbara men inte lärosätenas beslut, som enligt SUHF:s förslag rör handlande och underlåtenhet av samma allvarlighetsgrad som oredlighet i forskning.

Som tidigare anförts anser KI att bedömningen av om ett handlande eller underlåtenhet utgör en annan allvarlig avvikelse alltid bör göras med utgångspunkt i de regler och riktlinjer som gällde vid tidpunkten för handlandet eller underlåtenheten. KI anser att detta bör framgå av hanteringsordningen.

KI anser även att frågan om preskription borde hanteras i dokumentet. Enligt lagen om ansvar för god forskningssed och prövning av oredlighet i forskning får prövning av oredlighet i forskning inte grundas på omständigheter som är äldre än tio år när ärendet inleds. Det är enligt KI olyckligt att motsvarande inte gäller för annan allvarlig avvikelse från god forskningssed.

Beslut i detta ärende har fattats av rektor Ole Petter Ottersen i närvaro av universitetsdirektör Katarina Bjelke efter föredragning av jurist Helena Scarabin. I ärendets slutliga handläggning har chefsjurist Helén Törnqvist också deltagit.

Ole Petter Ottersen

Helena Scarabin